

PUŞKİN

BAKIR ATLI

Çeviren: Azer Yaran

Cumhuriyet
DÜNYA KLASİKLERİ

Aleksandr Sergeyeviç
PUŞKİN
Bakır Atlı

Rusçadan çeviren:

Azer Yaran

Cumhuriyet
DÜNYA KLASİKLERİ

ALEKSANDR SERGEYEVİÇ PUŞKİN

BAKIR ATLI

Rusçadan çeviren:

Azer Yaran

Yayına hazırlayan: Egemen Berköz

Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Ekim 2000

ePub düzenleme: BZ

Birinci Sürüm: Temmuz 2014

İçindekiler

PUŞKİN VE EPİK ŞİİRİ

I

II

III

BAKIR ATLI

Bahçesaray Çeşmesi

Çingenele

Sonsöz

Bakır Atlı

Petersburg Öyküsü

Önsöz

Giriş

Birinci bölüm

İkinci bölüm

Notlar

PUŞKİN VE EPİK ŞİİRİ

I

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin (1799-1837) Rus edebiyatının kurucusu, Rus edebiyat dilinin yaratıcısı kabul edilir. 19. yüzyıl Rus düşünürü ve eleştirmeni Belinski, Puşkin'in, "şiiri, Rus yaşamıyla ve Rus çağdaş zamanıyla dost kıldığını" belirtiyordu. Puşkin'in yaratıcılığı erken dönemde yazdığı liriklerinden ve Güney sürgünlüğü döneminin ürünü destanlarının romantizminden gerçekçiliğe doğru evrim geçirdi. Şair, Dekabristlere yakındı ve iki kez sürgün yaşadı. Lise yıllarında yazdığı ilk epik ürünü, büyüleyici bir masal olan "Ruslan ve Ludmila" eleştiri çevrelerinin övgüsünü toplamıştı. Liseyi bitirdiği sıralarda yazdığı özgür şiirleri ve epigramları Çar I. Aleksandr'a sunulunca, genç şairin üzerinde zindan ya da Sibiryaya sürgünü tehdidi belirdi. Puşkin'de Rus edebiyatının bir umudunu gören şair Jukovski'nin ve tarihçi yazar Karamzin'in çabalarıyla genç şairin yazgısı değiştirildi. Böylece ona Güney sürgünlüğü -Kafkasya, Kırım, Moldavya yolculukları- görüldü. Sürgünlük döneminde "Kafkasya Tutsağı" ve "Bahçesaray Çeşmesi" şiirlerini, sürgünden hemen sonra, 1824 yılındaysa "Çingeneler"i yazdı. Şairin daha sonraki yıllarda verdiği başlıca yapıtları; yaşamın gülünç yanlarını işlediği "Kont Nulin", tarihsel süreçte halk kitlesinin öne çıkarıldığı bir dram olan "Boris Godunov", tarihsel konulu bir trajedi olan "Poltava", güldürülü yalın bir öykü olan "Kolomna'daki Ev", toplumsal koşulların ürünü kişilikle toplum arasındaki ilişkilerin yansıtıldığı bir şiir-roman olan "Yevgeni Onegin", bireyin ve devletin karşılıklı duruşlarını işleyen "Bakır Atlı", "Byelkin'in Öyküleri" ve "Küçük Tragedyalar" olarak sayılabilir.

II

Puşkin'in epik şiirinde Rus halk şiirinin, eski Rus yazmalarının, 18. yüzyıl Rus şiirinin güçlü ve duru yankılanmaları duyumsanıyordu. Halk kültürü kaynaklarından yetkin bir yararlanmayla anlatısal şiir geleneği Puşkin'in kaleminde dirildi ve yenilendi. Şair, 19. yüzyıl başında gerilemeye uğrayan epik şiir sanatını diriltirken, gerçekliğin şiiri adına destanın biçimini değiştirmek durumundaydı.

Epik sanat türü olarak öykülü şiirde, mantığa göre düzenlemeyle oylumlu kurgular olanaklıydı; ama Puşkin, 18. yüzyıl şiirinin bu özelliğinin üzerine kendi yaratıcı dizgesini kurarken, sanatında şiirin üstünlüğüne öncelik veriyordu. Şair, yaratıcı deneyinde öğreticiliği değil, ideal olanı amaçlıyordu.

Puşkin epik şiirin evrensel olanaklarını sergilemekteydi. Şairin destansı yapıtları mitostan çağdaş yaşamın olaylarına ve tarihsel söylenceye; felsefi simgeler üzerinden olağan ve olağandışı gerçekliğe, oradan da tarihe ve tarihsel-çağdaşa doğru bir yol izlemiştir. Yaratıcılık süreciyse romantizmden gerçekliğe doğru evrim geçirmiştir. 19. yüzyıl Rus edebiyatının işlediği başlıca sorunları ilk kez Puşkin ortaya koymuştur: Tarih ve halk, birey ve toplum, birey ve devlet ilişkileri, küçük insanın yazgısı, insan ruhu üzerinde paranın egemenliği... Ve 30'lu yılların felsefi liriklerinde aşk, yaratıcılık, ölüm gibi insan varlığına ilişkin sorunlar...

Epik şiirleri şairin yaratıcı arayışlarının bir tür derlemesini oluşturur. Yapıtlarının dizisi içinde hem geniş bir çeşitlilik, hem belirgin bir birlik gözlenir. Çağdaşı eleştirmenler şairin, yaşamın tümüyle değişik birçok alanı üzerinde doğal bir rahatlıkta yaratmadaki şaşırtıcı yeteneğini vurguluyorlardı.

Puşkin'in kişiliği böyle bileşik bir şiirsel dizgenin merkezindeydi. Yaratıcılığı epik ve lirik şiirin taze ve derin bir soluk almasıdır. Puşkin, Rus edebiyatına destansı tavrı daha üstün düzeyde yeniden getirmekle kalmadı, bu tür şiirin halksal bir toprakta boy attığını gösterdi. Puşkin'in kurucusu olduğu Rus romanının "halksal özü" öykülü şiirlerinin epik dünyasından doğmuş ve olgunlaşmıştır.

III

Puşkin'in epik şiirlerini Türkçede okuyucuya sunma isteği duyduğum zaman, bunlardan, insanımızın, usuna ve yüreğine daha yakın düşebileceğini sandığım üçünün çevirisi üzerinde çalışmaya karar verdim: "Bahçesaray Çeşmesi", "Çingeneler" ve "Bakır Atlı"...

Puşkin "Bahçesaray Çeşmesi"ni Güney sürgünlüğü sırasında yazdı. Anılarında Bahçesaray için şöyle diyordu: "Bahçesaray'a vardığım zaman hastaydım. Saraya girdiğimde, çoktan bozulmuş olan çeşmeyi gördüm; paslanmış bir demir borudan su artık damlalar halinde düşmekteydi. İçinde çürümekte olduğu unutulmuşluğa duyduğum büyük yazıklanmayla sarayı dolaştım..."

Şair, Bahçesaray'da Han Kerim-Giray'ın tutsak Mariya Pototskaya'ya aşkı üzerine söyleceyi dinler. Bir anlatıma göre, hanla tutsak prenses evlenmişler. Ancak şair, araştırdığı yazılı kaynaklarda, söylencenin Kırım hanıyla Mariya'nın evlendikleri anlatımını doğrulayan bir saptamaya raslamamış. Puşkin, bu konu üzerindeki açıklamalarını "Bahçesaray Çeşmesi"ne ek olarak yayınlamıştı.

"Bahçesaray Çeşmesi" 1824 yılında yayınlandığı zaman, önsözünü yazan, romantik dönem şiirinin ve Puşkin'in yapıtlarının yorumcusu şair ve eleştirmen Vyazemski, destanın en önemli artamını öykülemeye yerel renklerin tüm tazeliği ve parlaklığıyla yansıtılmış olmasında görmüştü. Puşkin bu şiirinde kaçırılma, tutsaklık, kurtuluş umudu, barbarlık, kıskançlık ve yazgı konularını işliyor. Dolayısıyla görkemli Doğu görünümünün yanında, izleğin içerdiği ahlaksal anlam da önem taşıyor.

Güney sürgünlüğü belirli süreyle sınırlı değildi. Puşkin kendisini, bir zamanlar İmparator Augustus'un devlete ihanetle suçlayarak Karadeniz kıyısına sürgün ettiği Romalı şair Ovidius'a benzetiyordu. Ovidius da sürgünlüğü bu topraklarda yaşamış, şiirlerini yazmayı burada sürdürmüştü. Şair kimliğinden ödün vermemiş, şiirin gücünün imparatorun gücünün üzerinde olduğuna inanmıştı. Ama Puşkin de, Ovidius'un Augustus'tan beklediği gibi, çarın bağışlamasını bekleme durumundaydı. Ve Ovidius'un bu kıyılardaki sürgünlüğü sırasında yazdığı "Hüzünlü Şarkılar"ı, aynı yerlerdeki sürgünlüğünde Puşkin'in düşlemini doldurmaktaydı. Antik çağla ve o çağdan ölümsüz bir şairle karşılaşmak Puşkin'in kendisi için ruhsal ve yaratısal bir doğrulanmaydı. Şair, bu benzerliğe çağdaş bir anlam yüklüyordu.

O da, Ovidius gibi, şiiriyle güçlü, ama hükümdar karşısında boynu bükük, sürgünlüğüne son verilmesi dileğiyle çara başvurdu; karşılık olarak, Mihaylovskoye'deki yurtluğuna dönme ve ayrılmaksızın orada kalma buyruğu geldi. "Çingeneler"i burada yazdı. Öyküdeki gençlik ve aşk üzerine görüş, aşkta gönül yüceliği ve anlayış genişliği düşüncesi yine Ovidius'la bağlantılıdır. "Kafkasya Tutsağı" ve "Bahçesaray Çeşmesi"nden sonra "Çingeneler", sürgünlük dönemi ürünleri olan Güney dizisinin son yapıtıdır ve Puşkin'in romantik döneminin sonudur. Felsefi düşüncelerle yüklü öyküde her şey simgeseldir. Aleko'nun kişiliğinde romantik kahramanın ikili yapısı gösteriliyor. Çingenelerin arasında özgürlük ve aşk bulmuş, uygarlığı itmiş Aleko'nun varlığı çevresinde, bireyin kendisinin ve başkalarının özgürlüğüne ve istencine bakışı, tutkular, gurur ve cinayet; felsefi ve ahlaksal açılardan sergileniyor. Öyküde, anlatıyla yansıtılanın yanında önemli gerçek, kurgunun kendisindedir. Aydınlanmanın ve devrimci

düşüncelerin yaygınlık kazandığı Rusya'da, çarlığın amansız baskı ortamında, "yasaların kovaladığı" Dekabristler dönemi devrimcisi, yurtsuz kalmış Aleko... Belli ki, sığındığı Çingene çergesi onun son yuvasıdır. Ötesi çarlığın zindanları, kürek ve Sibiryaya sürgünüdür. Puşkin'in romantik kahraman üzerindeki bu felsefi denemesi gerçekçiliğe suskun bir geçişi yansıtır. Şiirsel anlatı yöntemi bir yana, bu otosansür, şairin epik yapıtlarının sonuncusu olan "Bakır Atlı"da olağandışı ve bazen fantastik görünümlere bürünecektir. Dekabristlere yakın olan ve yirmi bir yaşında sürgün gören Puşkin, Aleko'nun çıkışsızlığını öz yaşamında duymuş olmalıdır: Aleko nereye gidebilir?

"Küçük kuş ötesinde mavi denizin
Uzak ülkelere, sıcak diyarlara
Uçuyor yeniden bahara değin."

Düşünceleri ve inancı yüzünden kovalanan Aleko'nun, bu küçük kuş gibi, yeniden bahar oluncaya değin uçabileceği sıcak diyarlar yok. Ve sonunda:

"Tıpkı böyle kış öncesinde bazen,
Puslu bir sabah zamanı,
Havalanır yüzeyinden kırların
Sürüsü en son turnaların,
Çıglıklarla savrulur güneye doğru,
Ve ölümcül bir kuşun yarasıyla
Biri kalır geride mahzun,
Salınıkılır kırılmış kanadıyla."

Kırılmış kanadıyla kalan, gerçekte, göçebe bir yurttan ve yuvadan yoksun kalan Aleko'dur. 19. yüzyıl Rus devrimcisi kimliğini eleştirilen çizgileriyle taşıyan Aleko, Çingenelerin yaşama ortamında da mutluluktan, korunmadan yoksun düşmüştür. Orada da belalardan, uğursuz tutkularından kurtulamamış ve yazgıya dönüşen gerçeklik karşısında savunmasız kalmıştır.

"Ama sizin de mutluluk yok aranızda,

Doğanın yoksul oğulları!

Sizin de ergelerinizin altında

Azaplı uykular barınıyor,

Sizin de belalardan kurtulmadı

Göçebe gölgelikleriniz bozkır ortasında,

Her yerde uğursuz tutkular,

Ve yok bir savunma yazgı karşısında."

İnsan, Puşkin'in destanında yapıtın kurgusuyla gösterilmiş olanı düşünüyor.

Tiranlığın gökyüzünün altıyla özdeşleştiği bu anakara hapisanesinde, ardından yasaların kovaladığı Aleko şimdi nereye gidebilir?

Puşkin'in 1833 yılında yazdığı sonuncu, olgun ve derinlikli destansı şiiri "Bakır Atlı", şairin ölümünden sonra, 1837 yılında yayınlandı. Şiir el yazısı olarak kalmıştı. Yapıtın metni sansüre uğramış, yazıldığı biçimiyle yayınlanabilmesi için yılların geçmesi gerekmiştir. "Bakır Atlı" tarihsel, toplumsal, felsefi, fantastik özellikleriyle Puşkin'in epik şiirleri arasında en bileşik yapıda olanıdır. Şiirde tarihsel, güncel, kişisel öğeler iç içe örülmüştür.

"Bakır Atlı"nın konusu Dekabristlerle ilgilidir. Rus düşünce ve siyasal savaşım tarihinde Dekabristler, Büyük Petro'nun davasının sürdürücüsü gibi görülüyorlardı. Toprak köleliğinin kaldırılması, bütünsel cumhuriyet ya da anayasal monarşi kurulması amacıyla örgütlenen Rus devrimcileriydiler. Ve bu siyasal devrim, köklerini Petro'nun reformlarından alan düşüncelerin gelişmesi olarak değerlendiriliyordu. 1825 yılında Rus düşünürü Herzen, Dekabristlerin başkaldırı girişiminin bastırılmasını değerlendirirken, Çar Nikolay'ın topraklarının başkaldırıya karşı ve Petro anıtına karşı aynı derecede yönelmiş olduğunu yazıyordu. Büyük Petro, Dekabristlerin düşlerini özdeşleştirdikleri ve düşüncelerinden köklerini aldıkları Rus çarıydı, ama onun kurduğu imparatorluk Dekabristlerin hareketini ezmiş ve dağıtmıştı. Bunun bir yansıması olarak "Bakır Atlı"da, övgü ve eleji şiirinin coşku ve keder öğeleri bir yapıda uyumlanır. Ve Büyük Petro'nun düşünceleriyle zavallı Yevgeni'nin yazgısı aynı şiirsel yapıda yoğrulur. Ancak, 1825 yılında çarlığı devirme girişimi başarısızlığa uğrayan Dekabristlerin idamlarla ve kitlesele sürgünlerle cezalandırıldığı Rusya'nın otokratik yönetim ortamında, Puşkin Rusya

gerçekliğini simgelerle zorluyordu. Şair, "Bakır Atlı" öyküsünün sonsözünü ufak bir ada üzerindeki sahneyle sona erdiriyor. Bu, Goloday adasıydı ve idam edilen Dekabristler, söylentiye göre, bu adada gizlice gömülmüşlerdi. Neva ırmağının taşkınlarını adaya savurduğu kulübe imgesiyle, sahibi olan dul kadın ve kızı tipleriyle, Puşkin'in "Kolomna'daki Ev" öyküsünde işlenmişti ve şair kendisi, Petersburg'un söz konusu Kolomna bölgesinde bir süre yaşamıştı.

Puşkin, otuz yedi yıllık yaşamı bir düelloda öldürülmesiyle sona erinceye dek, çok sayıda, oylumlu ve yetkince yazdı. Puşkin'in yaratıcı etkinliği, çarlığın tiranlığında sanki durdurulacağı sezisiyle ivedi olmuş; söyleyeceği kapsamlı sözü gecikmekten korkarcasına ve ustaca kısa zamana sığdırmış programlı bir şiir yaratma süreci gibidir. Tıpkı az zaman sonra yine bir düelloda yirmi yedi yaşındayken öldürülen Lermontov'un, daha sonra, erken Sovyet döneminde otuz ve otuz altı yaşlarındaki ölümleri intihar görünümüne bürünmüş Yesenin ve Mayakovski'nin, yine böyle dar zamanlara sığınan fırtınalı şiir yaratma süreçleri gibi...

Azer Yaran

BAKIR ATLI

Bahçesaray eşmesi

*Bu çeşmeye benim gibi nicesinin yolu düştü; ama onların kimileri artık yok,
öbürleriye daha uzak erimlere seyahat ediyor.*

Sadi

Giray oturuyordu, bakışları dalgın;
Ağzında tütüyordu kehribar çubuğu;
Sıralanıyordu çevresinde müthiş hanın
Susan bir seçkin kullar topluluğu.
Her şey sessizdi sarayın içinde;
Hükümdara tapınırcasına herkes
Gazabın ve kederin belirtilerini
Okuyordu kararan çehresinde.
Ama mağrur han bunalınca,
Tahammülsüz bir el sallayışıyla
Herkes, iki büklüm, uzaklaşıyor.

Şaşaasında bir başına yaşıyor o;
Daha özgürce göğüs geçiriyor,
Ciddi alnı daha canlı
Yüreğinin galeyanını anlatıyor.
Fırtına bulutlarını öyle yansıtır
Körfezin kımıltılı camları.
Gururlu ruhunu Giray'ın devindiren ne?
Sarmış nasıl bir düşünce usunu?
Rusya üzerine mi yürüyor savaşla yine,
Yoksa Polonya'ya götürüyor kendi yarasını,
Kan gütmeye mi yanıp tutuşuyor,
Fitne mi ortaya çıkardı ordu saflarında,
Doğu halklarından mı, yoksa sinsi Cenova'nın

Dolaplarından mı ürküntü duyuyor?

Hayır, cenklerin şanına doydun o,
Yavuz kolu yoruldu artık savaştan;
Şimdi savaş düşüncelerinin çok uzağında.

Acaba haremine ihanet mi sızdı
Caniyane bir yoldan sokuldu da,
Ve bir refah ve tutsaklık kızı
Kalbini mi kaptırdı bir gâvura?

Hayır, ürkek eşleri Giray'ın
Ne düşünme, ne isteme hakkı duymadan,
Bezdirici ıssızlıkta serpiliyorlar;
Uyanık ve soğuk bir gözetimde
Umutsuz bir usancın sinesinde
İhanet nedir habersiz onlar.
Koruyucu bir zindan gölgesinde
Güzellikleri saklı durur:
Arabistan çiçekleri de tıpkı böyle
Ardında sera camlarının büyür.

Onlar için kederli zamanlar,
Günler, aylar, yazlar yürüyor
Ve izlerini silip ardı sıra
Gençliği de, aşkı da alıp götürüyor.

Alışkınca ilerliyor her bir gün,
Ve saatlerin akışı bile usul.
Tembellik yönetiyor yaşamı haremde;
Çok seyrek ışıldıyor bir tat duyuluşu.
Genç eşler gün oluyor
Avutmayı dileyip gönüllerini,
Değiştiriyorlar görkemli giysilerini,
Eğlenceler, söyleşiler düzenliyorlar.
Ya da şakırtısında diri suların,
Akışın saydam huzmeleri üzerinde
Serinliğinde gür isfendanların
Geziniyorlar hafif sürüleriyle.
Aralarında geziniyor bet harem ağası,
Kaçınmak ondan beyhude:
Keskin işitimi, kıskanç bakışı
Her an herkesin üzerinde
Yerleşmiş harem ağasının çabasıyla
Sonsuz bir düzen. Yetkesi hanın,
Bağlandığı biricik yasa;
Kutsal öğüdünü bile Kuran'ın
Daha özenle gözetmiyor o.
Sevgi istemiyor ruhu;
Bir put gibi dayanıyor
Alaylara, kine, yüze vuruşa,

Ağır şakaların incitmesine,
Horgörüye, özüre, ürkek bakışa,
Baygın mırıldanışa, usul iççekişe.
O tanıyor kadını yaradılışından;
O güngörmüş, o ne kadar kurnaz
İster zorlandığında, ister özgürken:
Sevecen bir bakış, dilsiz gözyaşı sitemi
Etkisiz kalıyor ruhu üzerinde;
Artık bunlara duymuyor güven.

Gün sıcağının kızdığı saatlerde,
Savurup hafif saçlarını
Yıkanmaya gidince genç esireler
Ve dökülünce kaynakların suları
Onların büyüleyici güzelliğine,
Eğlencelerin ayrılmaz gözeticisi,
Burada, görüyor o, umursamaz,
Çırılçıplak dilberler kalabalığını;
O, haremde, gece karanlığında
İşitilmeyen adımlarıyla dolaşıyor;
Basıp halılara usul usul,
İtaat kapılarına sessiz sokuluyor,
Bir yataktan bir yatağa ulaşıyor;
Bitimsiz özeni içinde sonsuzca
Han eşlerinin gözlüyor gür uykusunu,

Gecenin sayıklamasına kulak kabartıyor;

Doymazca her şeyi usuna yazıyor,

Acısını, uyku mırıltısıyla

Yabancı bir ad çağırının

Ya da iyicil bir arkadaşıyla

İçrek düşüncelerini paylaşanın!

Neylenir keder doluysa Giray'ın usu?

Elinde sönmüş çubuk ağızlığı;

Ve kımıltısız, soluma cüretinden yoksun,

İşaret bekliyor kapı dibinde kızlar ağası.

Hükümdar kalkıyor, dalmış düşüncelere;

Ardına değin açılıyor kapılar. Suskun han

Yürüyor mahrem dairesine, henüz düne

Kadar pek sevdiği karılarının.

Tasasızca hanı bekleyerek,

Şıkırdayan fıskiyeinin dolayında

Kadınlar ipek halılar üzerinde

Oturuyorlardı şuh topluluğuyla

Ve bakıyorlardı çocuk mutluluğuyla,

Bir balığın mermer diplerde

Yalpaladığı gibi duru derinliklerde.

İçlerinden kimileri mahsus

Altın küpelerini dibe düşürmüş.

Bir yandan çevrede halayıklar

Kokulu şerbet dağıtıyorlardı,

Yankılanan tatlı bir şarkıyla

Ansızın tüm haremi çınlatıyorlardı:

Tatar şarkısı

1

"Bağışlar gökyüzü insanoğluna

Dönüşünü gözyaşlarının ve felaketlerin:

Kutludur, gam yüklü nice yıldan sonra

Mekke'ye erişen fakir.

2

Kutludur, Tuna'nın şanlı kıyısını

Ecelden ölümüyle onurlandıran;

Tutkulu gülümsemesiyle bir cennet kızı,

Uçup yoluna doğru onu karşılar.

3

Ama daha kutludur, ah Zarema,

O, barışı ve dirliği seven,

Bir gül gibi dinginliğinde haremin

Nazlayan seni, güzelim, eller üstünde."

Şarkı söylüyorlar. Ama nerede Zarema,

Aşkın yıldızı, gururu haremin?

Yazık, solgun ve kederli
Zarema işitmiyor artık övgüleri,
Borada örselenmiş palmiye gibi,
Omzuna eğmiş körpe boynunu;
Hiçbir şey, hiçbir şey ona sevinç vermiyor:
Artık Zarema'yı sevmiyor Giray.

İhanet etti o!.. Kim ama seninle,
Gürcü kızı, ölçüşür güzelliğiyle?
Alnının çevresinde zambaksı
Beliğini iki boy dolamışsın;
Gönül avlayan gözlerin
Günden duru, geceden siyah;
Kimin sesi daha güçle yansıtır
Ateşli isteklerin atılışlarını?
Kimin tutkulu öpüşleri senin
Dikenli buselerinden daha cana işler?
Seninle dolu yürek nasıl olur da,
Başka bir güzelliğin çarpar uğrunda?
Ama acımasız, ama umursamaz
Giray boşverdi güzelliğine
Ve gecelerin soğuk saatlerini
Geçiriyor asık yüzle, yalnız başına,
Leh prensesi haremine
Kapatıldığı zamandan beri.

Henüz yenileyin gördü

Yabancı gökleri körpe Mariya;

Henüz yenileyin çiçeğe duruyordu

Sevimli güzelliğiyle anayurdunda.

Ak saçlı atası kıvanıyordu

Ve tek sevinci sayıyordu onu.

Yaşlı adam için bir yasaydı.

Kızının toy iradesi.

Biricik tasası vardı:

Sevgili kızının talihi

İlkyaz günü gibi aydınlık dolsun,

Anlık kederler de onu sarmasın,

Gölgesiyle ruhunu karartmasın,

Evlilik döneminde bile olsa,

Balkıyan bu yeğni düş halinde

Gençkızlık günlerini, çağlarını sevincin

Ansızın tatlı bir içlenmeyle.

Her şeyi büyüleyiciydi; yaradılışı dingin

Devinimleri uyumlu, diri

Ve gözleri derinlik mavisiydi.

Doğanın yüce bağışlarını

Usta yetisiyle donatıyordu;

Özel şölen akşamlarına

Büyüleyici arpiyle hayat katıyordu;

Öbek öbek zenginler ve seçkinler

Mariya'nın talipleriydiler,

Ve uğrunda onun sayısız genç

Yanıyordu ıstırapla derinlerinde.

Ama dinç ruhunun erinci içinde

Mariya henüz aşkı tanımamaktaydı

Ve bağılıksızca zamanlarını

Babasının şatosunda arkadaşlarıyla

Gönlünün eğimlerine adamaktaydı.

Ne zamandı? Ve neylenir! Tatar yığınları

Nehirler gibi Polonya'ya dökülmüştü:

Ekin biçme mevsiminde öyle ürkütücü

Bir hızla yayılmaz yangın yalımları.

Savaşla perişan olmuş görünüşü,

Dörtbaşı bayındır ülke öksüzlendi;

Yok oldu dirlikli toylar;

Mahzunlandı köyler ve korular,

Ve görkemli saray ıssızlandı.

Sessiz şimdi Mariya'nın kabul odası...

Soğuk uykularda erenlerin çepeçevre

Türbelerde uyuduğu saray kilisesinde

Tacıyla ve krallık armasıyla üzerinde

Yeni bir mezarın yükseldi taşı...

Baba toprakta, kızı tutsak,
İlımlı bir ardıl yönetiyor şatoyu
Ve yakıp yıkılmış olan yurdu
Onursuzluyor ağır boyundurukta.

Yazık! Bahçesaray'ın duvarları
Saklıyor şimdi genç prensesi.
Uslu tutsaklığında solup sararıp
Mariya gözyaşı döküyor ve kederleniyor.

Giraysa bahtsız kıza el süremiyor:
Hüznü onun, gözyaşları, inleyişleri
Bozuyor kısa uykusunu hanın,
Ve prenses için hafifletiyor
Hareminin sarsılmaz yasalarını.
Han karılarının somurtkan gözeticisi
Ne gündüz, ne gece yanına girmiyor;
Özenen eliyle Mariya'yı kendisi
Uyku yatağına yerleştirmiyor;
Cüret edemiyor ona çevirmeye
Gözlerini dokunaklı bakışlarıyla;
Banyosu sırasında prenses
Halayıkıyla oluyor yalnız başına;
Kendisi bile han tutsak kızın
İncitmekten çekiniyor kederli sessizliğini;

Haremin uzak ayrı bir kısmında

Tek yaşamasına izin verilmiş:

Ve, yalnızlığında kızın sanılır,

Bu dünya dışına ait biri gizlenmiş.

Bir kandil yanıyor orada gece gündüz

Azizeliğe ermiş kişiliğine özel;

Orada özlemleri ruhların avuncu

Umut ıssızlığın derininde

Boynu bükük bir güvenle yaşıyor

Ve hep yüreğine anımsatıyor

Ülkelerin en özdenini, en güzelini;

Orada genç kız yaşlar döküyor

Kıskanç kumaların uzağında;

Çevredeki herkes gibi o da oysa

Çılgınca bir gönence batıyor

Kutsal bir varlığı özenle saklıyor

Bu köşe, kurtulmuş tansık sonucu.

Savruluşlar kurbanı yürek böylece,

Sefih esrimelerin içinde

Esiriyor kutsal bir tutuyu,

Koruyor tanrısal bir duyguyu.

Gece indi; örtündü gölgeyi üstüne

Büyüleyici Kırım'ın kırları;

Uzakta defnelerin ıssız örtüsünde
Ben dinliyorum bütün şarkılarını;
Yıldızlar korosu ardında ay doğuyor;
Ay bulutsuz göklerden
Ovalara, ormana, tepelere
Baygın ışıltılarını yayıyor.
Ak yazmalarına bürülü,
Hafif gölgelerce görünüp yiterek,
Bahçesaray'ın sokakları üzerinde,
Evlerden evlere, biri öbürüne,
Koşuyor sıradan tatar kadınları
Paylaşmaya avare akşamlarını.
Sustu saray, harem uyuyor,
Gönençle sarmalanmış, tasasız,
Hiçbir şeye bölünmüyor
Gecenin ılımı. Emin gözcü, kızlarağası
Dolaştı gece devriyesini.
Uyuyor şimdi; ama gayretli bir tasa
Ürkütüyor içinde uyuyan cini.
Her saat ihanet beklentisi
Huzur vermiyor usuna.
Bazen bir hışırtı, birinin mırıltısı,
Bazen çığlıklar geliyor sanki kulağına
Aldanıp asılsız bir duyuşla

Uyanıyor, kaygıya düşüyor,
Dikkat kesiliyor korkuyla,
Her şey ama çevrede susuyor;
Sadece fıskiyeler tatlı şırıltılarıyla
Mermer bir zindandan fışkırıyor
Ve sevgili gül ile hiç ayrılmayan
Bülbüller karanlıkta şarkı söylüyor;
Kızlarağası daha epey ötüşleri duyuyor,
Ve uyku onu yeniden bağrına sarıyor.

Nasıl şirin koyu güzellikleri
Görkemli Doğu gecelerinin!
Nasıl bir tatla akar saatleri
Peygambere tutkun olanlar için!
Nasıl gönenç bu evlerinde,
Büyüleyici renkleriyle bahçelerinde,
Ayın güçlü egemenliği altında
Her şeyin sessizlikle ve gizlerle dolduğu
Ve kösnül esinlere garkolduğu
Güvenli haremelerin rahatlığında!

Bütün eşler uyuyor. Biri uyumuyor.
Soluşunu tutmuş, kalkıyor,
Yürüyor; ıvecen eliyle
Açtı kapıyı; gecenin karanlığında.

Basıyor hafif adımlarıyla...
Karşıda yatıyor duyarlı ve ürkek
Pineklemesiyle ak saçlı kızlarağası.
Ah, nasıl amansız ondaki yürek:
Durgun uykusu aldatıcı! Kadın aşıyor
Kenardan, peri gibi, çekinerek.

Önünde kapı; şaşkınlıkla
Kadının titreyen eli
Dokunuverdi alışkın kilide...
İçeriye girdi, bakıyor çılgınlıkla...
Ve işlemiş yüreğine gizli bir ürkü.
Kandil ışığı, kuytuda yanmış,
Rahle, kederle aydınlanmış,
Paklar pakı kızın uslu yüzü
Ve haç, kutsal simgesi aşkın.
Gürcü güzeli! Ruhunun derinlerini
Yurtsal bir şeyler tüm dalgalandırdı,
Her şey sesleriyle unutulmuş günlerin
Birdenbire bulanık mırıldandı.
Prenses uzanmaktaydı karşısında onun,
Ve ısıyla gençlik uykusunun
Yanakları daha canlanmıştı
Ve, gözyaşlarının yansıtıp taze izini,

Süzgün bir gülümsemeyle aydınlanmıştı.

Tıpkı öyle aydınlatır ayın ışığı

Yağmurun ağırlığıyla yorgun çiçeği.

Uçuvermiş bir evladı gökten cennetin,

Sanılır bir melek uyukluyordu

Ve bitirici gözyaşları döküyordu

Haremin onulmaz esiresi için...

Ah, Zarema, senin nedir derdin?

Göğsü daraldı kederle,

Dizlerinin çözülüyor bağları

Ve diliyor: "Üzerime çilelendin,

Geri çevirme benim yalvarışlarımı!.."

Sözleri, devinimi, yakınışı onun

Bozdu genç kızın usul uykusunu.

Prenses ürpertiyle karşısında

Yabancı kadını gördü;

Titreyen elleriyle, dehşet içinde,

İtti kadını ve doğruldu:

"Kimsin?.. Bir başına, gece,-

Niçin buradasın?" - "Sana geldim,

Beni kurtar, yazgımda benim

Şimdi son umudun sırası çattı...

Nice zaman mutluluğu tattım,

Her günüm öncekinden kutluydu...

Ama döndü gölgesi bahtın;

Şimdi mahvoluyorum. Dinle, n' olur.

Ben, burada değil, uzaklarda doğdum,

Çok uzaklarda... ama eski günlerin

Yaşantılarını bu zamana değin

Belleğimin derinlerinde korudum.

Göge yaslanan dağlar anımsıyorum,

Dağlar içinde coşkun çaylar anımsıyorum,

Geçit vermez meşe ormanları,

Başka yasalar, başka inançlar;

Ama neden, hangi yazgı buldu beni,

Terkettim öz ülkemi,

Bilmiyorum, anımsadığım sadece bir deniz

Ve yüksekte, üstünde yelkenlerin

Bir adam...

Tanımadım hiç

Acıyı ve korkuyu buna değin;

Ben tasasızca ve dingin

Haremin gölgeğinde çiçeklerimi açtım

Ve uysal gönlümle hep umdum

İlk denemelerini aşkın.

Gerçek oldu gizli umudum

Sonunda. Giray barışçıl gönenç uğruna

Kanlı savaşlardan vazgeçti

Son verdi korkunç akınlarına

Ve yeniden haremini gördü gözleri.

Coşkulu umutlarla hanın huzurunda

Dizildik. Aydınlık bakışları gezindi

Ve üzerimde benim suskunca durdu,

Han çağırdı beni... Ve o zamandan beri

Onunla bitimsiz bir esrimede

Mutluluğu soluduk; bir kez olsun

Ne bir iftira, bir kuşku ne de,

Ne kötücül kıskançlıkta çile,

Ne bir keder bozdu mutluluğumuzu.

Mariya! Sen hanın önüne vardın...

Ne çare, o zamandan beri ruhu

Canice bir düşünceyle karardı!

Artık Giray ihanet soluyup

Benim dinlemiyor serzenişlerimi,

Yüreğimin inleyişi usanç verdi ona;

Ne o eski duyguları, ne o söyleşileri

Artık benimle bulmuyor Giray.

Bu suçta yok senin bir payın;

Biliyorum: değil senin kabahatin...

Dinle öyleyse: Ben çok güzelim;

Bütün haremin içinde sen yalnızca

Benim için henüz tehlike olabilirsin;

Ama ben tutku için geldim dünyaya,
Ama sen benim gibi sevemezsin;
Soğuk güzelliğinle neden peki
Zayıf yüreğini örselemektesin?
Giray'ı bana bırak; o benim;
Tenimde yanıyor daha öpüşleri,
O yaman antlar vermişti bana,
Çoktan tüm isteklerini, düşüncelerini
Benimkilerle bütünlemişti Giray;
Beni öldürür onun ihaneti...
Ağlıyorum, görüyorsun, şimdi
Önünde senin diz çöküyorum,
Yalvarırım, hakkım yok seni suçlamaya,
Bağışla bana sevinci ve huzuru,
Bağışla bana eski Giray'ı...
Hiçbir itirazda bulunmak yok;
O benim! Kamaştı seninle sağgörüsü.
Horgörü, yalvarış, üzü,
Neyle istersen, onu kendinden soğut;
Ant ver... "Kuran ehlinden olsam da
Ben hanın cariyeleri arasında,
Unuttum inancını eski günlerimin;
Ama inancı benim annemin
Aynıydı seninkiyle, ant ver inancın üzerine,

Ant ver, Zarema'yı Giray'a döndüreceğine...

Ama dinle: Eğer edersen mecbur,

Hançer kullanmayı iyi beceririm,

Ben Kafkasya toprağında doğdum."

Dedi, ve yok oldu ansızın. Peşi sıra

İzlemeye kalkışamazdı prenses.

Günahsız kız için anlaşılmaz bu

Istıraplı tutkuların dili,

Ama sesi tutkuların duyuluyor puslu;

Bu ses yabansı, bu ses ürküntülü.

Hangi gözyaşları, hangi yakarılar

Prensesi kurtarabilir bu yüzkarasından?

Acaba neydi bekleyen onu?

Acı gençlik çağının tortusunu

İğrenç gözdelikle mi geçirecek yoksa?

Oh, yüce Tanrı! Keşke Giray

Bu bahtsız içerlek kuytusunda

Unutsaydı sonsuza değin

Yahut çabucak gelen sonla

Duruverse mutsuz günleri,

Ah, nasıl sevinçle giderdi Mariya

Kederli dünyayı geride koyup!

Yaşamın değerli anları

Geçti çoktan, çoktan o anlar yok!

Bu dünyanın neylesin ıssız çölünde?

Artık vakittir, Mariya bekleniyor

Ve göklere, evrenin sinesine doğru,

Öz bir gülümseme ona sesleniyor.

Günler aktı; yok artık Mariya.

Bir anda öksüz huzura ulaştı.

Çoktan dilediği o dünyayı

Yeni bir melek gibi aydınlattı.

Ama onu neydi götüren toprağa?

Kederi mi onulmaz tutsaklığın,

Hastalık mı, başka bir şer mi yoksa?..

Kimbilir, tatlı Mariya yok artık.

Ve artık ıssızlandı somurtkan saray!..

Giray sarayını yine boşladı;

Yabancı bir sınıra Tatar yığınlarıyla

Yine hırçın akınına başladı.

Yeniden, savaş boralarında

Savruluyor kararmış, kana susamış:

Ama hanın yüreğinde başka duyguların

Gizleniyor sevinçsiz yalımı.

Sık sık ölüm kalım vuruşmalarında

Kılıcını kaldırıyor, ve gerili kalmış

Ansızın kımıltısız duruyor,
Çılgınlıkla çevresine bakınıyor,
Sararıyor, sanki korkudan donmuş,
Bir şeyler mırıldanıyor, ve zaman oluyor
Irmaklarca içi kan ağlıyor.

Unutulmuş, terkedilmiş aşağısamaya,
Harem artık görmüyor hanın çehresini;

Orada, yazgılanmışlar acıya,

Göz hapsinde donuk bir iğdişin

Yaşlanıyor kadınlar. Ve içlerinde

Gürcü güzeli yok çoktan: O

Haremin dilsiz bekçilerince

Sarkıtıldı suların burgacına.

Prensesin can verdiği gece,

Sona erdi Zarema'nın da çektiği acı.

Suçu nice ağır olsa bile,

Dehşet vericiydi uğradığı ceza!

Savaş ateşiyle yakıp yıktı

Kafkasya'ya yakın diyarları

Ve dirlikli kasabalarını Rusya'nın,

Han döndü Kırım toprağına

Ve anısına bahtsız Mariya'nın

Mermerden bir çeşme yaptırdı,

Sarayın köşesinde yalnız başına.

Haç ile çatılmış üzerinde

Müslümanların hilali

(Kuşkusuz, atılgan bir simge,

Acıklı kusuru bilisizliğin).

Bir yazıt: Yılların kemirmesiyle

Henüz silinmemiş yazısı.

Yazıtın yabancı hatları ötesinde

Mermerde şırıldıyor su.

Ve soğuk gözyaşlarının çisesiyle

Damlıyor asla susmaksızın.

Böyle ağlar yas günlerinde

Bir ana savaşta düşen oğlu için.

Genç kızları bu ülkenin

Eskinin söylencesini öğrendiler,

Ve kederli anıtına o devrin

Gözyaşı çeşmesi dediler.

Terkedip neden sonra kuzeyi,

Uzun zamanlığına unutup zevki sefayı,

Gün geldi, dolaştım ben bakımsız

Uyuklayan duran Bahçesaray'ı.

İssız geçitlerin ortasında

Gezdim halkların afeti taşkın Tatarın

Coşkun şölenler şölenlediği

Ve akınlarının dehşetinden sonra
Muhteşem tembelliğinde yüzdüğü yeri.
Gönenç soluk alıyor henüz hâlâ
Bomboş odalarında ve bahçelerinde;
Suları oynuyor, allanıyor gülleri,
Ve asmaların kıvrılıyor örgüleri
Ve altın ışıldıyor duvarlar üzerinde.
Gördüm harap kafeslerini,
Ki ardında yaşamın ilkbaharında,
Devredip kehribar tespihlerini
Kadınlar iç çekerlerdi ferahlıkla.
Ve gördüm mezarını hanın,
Son konutunu hükümdarların.
Mermer sarıktan taç giymiş
Sin üstü taşları onun,
Duru bir söylentiyle seslendirmiş,
Sandım, yazgısının tutsusunu.
Harem nerede? Nereye yitmiş hanlar?
Çevre ıssız, her şey keder vermekte,
Her şey başkalaşmış.. ama bunlarla
Değildi yüklü o zamanlar yürek:
Fıskiyelerin şırıltısı, güllerin soluyuşu
İstemedен eğimlenmiş unutulmaya,
Ve istemedен teslim oldu us

Sözle anlatılmaz bir heyecana,

Uçan gölge halinde saray boyunca

Beliriyor yitiyordu karşımda bir kız!

Kimin, ah dostlar, gördüm gölgesini?

Deyin: Kimin nazlı tasviri

O zaman ısrarla izledi beni,

Karşı konulmaz, kaçınılmaz?

Mariya'nın berrak ruhu mu

Doğdu bana, Zarema mı yoksa

Kıskanç soluyup savruluyordu

İssizlanmış harem boyunca?

Böyle tatlı bir başka bakış

Ve dünyasal güzellik daha anımsıyorum,

Hep ona uçuyor benim gönlümün usu,

Bu sürgünlüğümde ona özlem doluyum...

Çılgın! Yeter! Dinsin çırpınışın,

Deşme külünü beyhude özlemlerin,

Mutsuz aşkın başkaldıran düşlerine

Ödendi artık senin haracın,

Yorgun tutsak, diril,

Ne kaldı zincirlerinle vedalaşmana

Ve dünya üstünde gururlu lirinle

Kendi çılgınlığını şarkılamana?

Esin tanrıçasına, barışa tapınan
Ben unutup ünü ve sevdayı,
Oy, Salgir'in sevinçli kıyıları!
Yeniden görürüm sizi yakında.
Gelirim içrek anılarla donanmış,
Yalı boyu dağlarının eğimine,-
Ve mutlandırır benim tutkulu bakışımı
Kırım denizinin dalgaları yine
Büyüleyici ülke! Şöleni gözlerin!
Can dolu her şey orada: Tepeler, ormanlar,
Kehribarı ve yakutu asma üzümünün,
Koyakların sarmalayan alımlılığı
Ve akarsuyla kavakların serinliği...
Gezginin duyuşunu çağırır her şey,
Dingin sabahın sessizliğinde,
Dağların arasında, yalı yolu üstünde
Alışkınca atı koşarken,
Yeşile dönen özsu capcanlı
Karşısında ışıldar ve şırıldarken

1821-1823

Çingeneler

Çingeneler gürültülü yığınlarıyla
Besarabya kırlarında göç ediyorlar.
Bugün bir su yamacında obalarıyla
Onlar harap çergelerde geceliyorlar.
Özgürlük gibi, konakları sevinç dolu
Ve barışçıl uykuları gökler altında;
Yarım asılı kilimlerle örtülü
Arabaların tekerleri arasında
Yanıyor ateş. Bir aile ocağın yanında
Akşam aşını pişiriyor. Yüzünde çayırın
Otlanıyor atlar. Çergenin ardında
Açıkta yatıyor evcil bir ayı.
Her şey dipdiri bağrında bozkırın:
Sabahleyin kısa yolculuğuna hazır
Çingene yuvalarının barışçıl tasası,
Kadınların şarkıları, çocuk bağırışları,
Ve yürüyüş örsünün çınıltısı.
Ama sonra üzerine göçebe kampının
İniyor uykulu bir sessizlik,
Sadece duyuluyor ıssızlığında kırların
Köpek havlaması ve at kişnemesi.
Her yanda alazlar sönmüş,
Her şey dingin, ay parıldıyor
Bir başına yücelerinden gökyüzünün

Ve sessiz obayı aydınlatıyor.

Yaşlı bir adam çergesinde uyumuyor;

Son ısıyla ateşin ılınmış,

Karşısında korların oturuyor o,

Ve gecenin buğusuyla puslanmış

Bozkırın derinlerine doğru bakıyor.

Yaşlı adamın körpe kızı

Issız kırlarda gezintiye çıkmış,

Kız gönlünce çapkınlığa alışmış,

Döner, ama artık gece,

Ve artık ay terkeder birazdan

Uzak göklerin bulutlarını,

Zemfira hâlâ yok; ve soğuyor bir yandan

Yavan yemeği ihtiyarın.

Ve işte geliyor. Kırdan peşinden

Yetişmeye çalışıyor bir delikanlı;

Genç adam tanıdık görünmüyor çingeneye.

"Babacık," - diyor, açıklıyor genç kız, -

"Konuk getiriyorum; onu tepenin

Ötesinde tenhada buldum

Ve bu gece obamıza çağırdım.

Çingene olmayı diliyor bizim gibi;

Ardından yasalar kovalıyormuş,
Ama arkadaş olacağım ona ben,
Adı Aleko, nereye olursa olsun
Yanımda yürümeye amade."

Yaşlı Adam:

Memnun oldum. Sabaha dek bizim
Gölgeliği altında kal çergemizin
Yahut bulun bizde daha uzun zaman,
Nasıl dilersem. Ben hazırım
Bölüşmeye ekmeğimizi ve barınağımızı.
Bizim ol, alış bizim yazgımıza,
Gezgin yoksulluğumuza ve özgürlüğümüze -
Aynı arabada yola çıkarız
Yarın sabahleyin şafak sökerken;
İstediğin zanaatı eyle:
İster demir döv ya da şarkı söyle
Ve ayı ile köyleri dolaş istersen.

Aleko:

Kalıyorum.

Zemfira:

Benim olacak o,

Benden onu kim koparabilir?

Ama gece oldu... Yeni ay

Ağdı; karanlığı örtündü kırlar,

Ve uyku bürüyor Şimdi gözlerimi...

Işıdı. Geziniyor yaşı adam

Sessiz çergenin dolayında usul.

"Kalk, Zemfira: Güneş doğmada,

Uyan, konuğum! vakit oldu!..

Bırakın keyif uykusunu çocuklar!.."

Ve gürültüsü halkın çevreyi sardı;

Çergeler toplandı; arabalar

Yolculuğa başlamaya hazır.

Her Şey birlikte kımıldadı, işte deviniyor

Kalabalık yalpalayıp ovanın düzünde.

Merkepler asma selelerle üstünde

Oynayan çocuklar götürüyor;

Kocalar ve kardeşler, kızlar ve karılar,

Yaşlısı ve genci iz ize yürüyor;

Çığlık, patırtı, Çingene nakaratları,

Ayının homurtusu, onu bağladıkları

Zincirlerin dayanılmaz Őakırtısı,

Pılıpırtıların parıldayan alacalığı,

Yaşlıların ve çocukların çıplaklığı,

Gayda çağıltısı, teker gıcirtısı,

Köpeklerin havlayışı ve uluyuşu,
Her şey kıt, yabancı, her şey ahenksiz,
Ama her şey öyle dirice keyifsiz,
Bizim ölgün gönençlerimizden öyle yoksun
Ve bu amaçsız yaşama öyle yabancı ki,
Tıpkı kölelerin biteviye ezgileri gibi!

Delikanlı umutsuzca seyrediyordu
Ovada terkedilen yerleri
Ve kaderinin gizli nedenlerini
Yorumlamaya cesaret edemiyordu.
Siyah gözlü Zemfira onun yanı sıra,
Şimdi o, dünyanın özgür bir yaşayanı,
Ve neşe içinde baş ucunda güneş
Işıldıyor görkemiyle gün ortasının;
Ya nedir delikanlının yüreğini sarsan?
Nasıl bir tasayla bitkin düşmüş?

Tanrı'nın küçük kuşu bilmiyor
Ne emek, ne bir tasa;
Çırpınışlar içinde kurmuyor o
Uzun ömürlü bir yuva;
Uzun gecelerde dalga uyuyor;
Kırmızı güneş yükseliyor,
Kuş Tanrı sesine kulak veriyor,

Coşuyor ve şarkı söylüyor.

Doğanın güzel çağı baharın peşinden

Yürüyüp geçiyor yakıcı yaz -

Ve ıslak günleri sisler içinde

Getiriyor geç kalan güz:

Sıkıntı insanlara, insanlara tasa;

Küçük kuş ötesinde mavi denizin

Uzak ülkelere, sıcak diyarlara

Uçuyor yeniden bahara değin.

Tasasız kuşcağıza benzeyen

O, göçebe sürgün de,

Güvenilir bir yuva tanımamıştı

Ve hiçbir şeye bağlanmamıştı

Her yerden bir yolu geçerci,

Her konakta bir gölgelik örter üstünü;

Sabahları uyanırken, gününü

Tanrı iradesine teslim ederdi

Ve yaşamın kendine özgü derdi

Çalkayamıyordu yüreğinin olgünlüğünü.

Kimi zaman büyüğü şanın

Uzak yıldızı onu çelerdi;

Birdenbire gönlüne bazen

Doğuyordu refah ve eğlenceler;

Kimsesiz başının ufkunda

Çok zaman gök gürllediği oluyordu;

Ama o, kaygısızca boralarda

Ya da yıldızlar altında uyuyordu.

Ve yaşıyordu, dinlemeden buyruklarını

Hileci ve kör yazgının;

Ama Tanrım! Nasıl da tutkular oynadı

Yumuşak başlı ruhuyla onun!

Nasıl bir dalgayla kaynıyordu

Onun acılarla bitkin göğsü!

Çoktan mı, ne kadar yatışmış durur?

Taşarlar ama onlar: Görürsünüz!

Zemfira:

Anlat, cancağızım, bana: Acınmıyor musun

Sonsuzca vazgeçtiğin her şey uğruna?

Aleko:

Nedir, vazgeçtiğim sonsuzca?

Zemfira:

Yani, anlıyorsun:

Kentler, insanları atayurdunun.

Aleko:

Acınmak niye? Sen hiç bildin mi,
Gün oldu sen hiç düşledin mi
Bunaltıcı kentlerin boyunduruğunu!
Orada surların yığını içinde insanlar,
Sabahın tazeliğini soluyamıyorlar,
Duyamıyorlar çimenlerin bahar kokusunu,
Düşünceyi kovalıyor, utanç duyuyorlar sevgiden,
Alıp satıyorlar kendi özgürlüklerini,
Putların boyun büküyorlar önünde
Ve para diliyorlar zincirlerle bir.
Nedir vazgeçtiğim? Heyecanı aldatışların,
Peşin kanıların kör yargısı,
Kovalayışı çıldırmış yığınların
Ya da muhteşem bir yüzkarası.

Zemfira:

Ama orada saraylar nasıl görkemli,
Orada rengarenk halılar,
Orada oyunlar, ışıltılı şölenler var,
Kızların giyimi orada ne kadar zengin!..

Aleko:

İşıltılı eğlenceleri uzak dursun!

Sevge olmayan yerde, olmaz neşe de.

Kızlarsa... Sen onlardan çok daha hoşsun

Gösterişli giysilerden yoksun,

İnciler, gerdanlıklar yokken göğsünde!

Değişme sen, benim canım, sevecenim!

Bense... Yaşamda aşkı ve özgürlüğü

Seninle paylaşmak biricik dileğim.

Paylaşmak bu gönüllü sürgünlüğü!

Yaşlı Adam:

Bizi seviyorsun, yetiştinse de

Varlıklı bir halkın arasında.

Özgürlük her zaman tatlı gelmez ama

Bitip büyüyenlere gönenç içinde.

Bizde bir söylence var:

Çar bir zamanlar sürgün etmişti

Aramıza güneyli bir ihtiyarı.

(Eskiden biliyordum, unuttum şimdi

Onun bilmecemsi tuhaf lakabını.)

Geçkin yaşlarında bulunuyordu artık,

Ama iyicil ruhuyla genç ve diri ydi -

Harikulade şarkı yeteneği vardı,

Suların çağıltısına sesi benzerdi -

Ve herkes pek sevmiştii onu,

Yaşıyordu Tuna'nın kıyılarında,
Kimselerin incitmeden gönlünü,
İnsanları büyüleyerek şarkılarıyla;
Dupduruydu niyetlerinden yana,
Çocuklar gibi zayıf ve sıkılgandı;
Yedi kat yabancı insanlar ona
Av avlıyor ve balık tutuyorlardı;
Buzlandığı zaman coşkun nehir
Ve savrulduğu zaman kış kasırgaları,
Yumuşak postlarla bedenini
Kaplıyorlardı kutsal ihtiyarın;
Ama yaşamda üzünçlerine yoksunluğun
Alışmayı başaramıyordu hiçbir zaman;
Yurtsuzlanmıştı, kupkuru ve solgun,
Diyordu ki, tanrısal gazap
Onun cezalandırmış işlediği suçu...
Bekliyordu yetişmesini bir kurtuluşun.
Ve kutsuz, daima özlem çekiyordu,
Dolaşırken Tuna'nın kıyılarında,
Acı acı gözyaşları döküyordu,
Uzaktaki kentini anımsamayla,
Ve tutsu söyledi, ölümünden sonra
Güneye götürsünler diye
Yurt özlemi çeken kemiklerini,

O yabancı toprağın ölümle de

Huzura ermeyen konuklarını!

Aleko:

İşte bu, yazgısı senin oğullarının,

Ey Roma, ey çınlayan küre!...

Sevginin şarkıcısı, şarkıcısı tanrıların,

Söyle sen bana, nedir şan?

Sin uğultusu, övgü sadası mı,

İsli bir gölgeliğin altında yoksa

Yabanıl bir Çingenenin anlatısı mı?

İki yaz geçti. Öyle dolaşıyorlar

Yine Çingener barışçıl topluluğuyla;

Dirlikle ve konukseverlikle karşılaşıyorlar.

Onlar eskisi gibi yine her yanda.

İtmiş bukağılarını aydınlanmanın,

Aleko özgür tıpkı onlar gibi;

Kaygısızca ve hayıflanmasız

Yürütüyor göçebe günlerini.

Hep aynı Aleko o ve aynı aile;

Geçmiş yıllarını anmaksızın bile,

Benimsedi Çingene törelerini.

Seviyor gölgeliğini konaklarının,

Ve sonsuz avarelik tutkularını,
Ve yoksul, çınıltılı dillerini.
Öz mağarasından kaçkın bir ayı
Tüylü konuğu onun çerGESİNDE,
Kasabalarda, kırsal yol boyu
Bir Moldava avlusunun önünde
Temkinli bir kalabalığın karşısında
Hem külfetle dansediyor, hem böğürüyor,
Hem de usanç veren zincirini kemiriyor;
Yaşlı adam dayanıp yolculuk sopasına
Tembel tembel tef çalıyor,
Aleko bir şarkıyla ayıyı taşıyor,
Zemfira halk arasında dolaşıyor
Ve onların gönülden haracını alıyor.
Gece indiği zaman hep üçü bir
Pişiriyorlar derilmemiş darılarını;
İhtiyar uyuyunca, yolunda her şey...

Çergenin altı sessiz ve karanlık.

Bahar güneşinin altında ihtiyar
Isıtıyor soğumaya duran kanını;
Salıncakta bir aşkı şarkılıyor kızı.
Aleko dinliyor ve rengi sararıyor.

Zemfira:

Yaşlı koca, hırçın koca
İster kes, yak ister,
Sapmam; korkmuyorum
Ne bıçaktan, ne ateşten.

Nefret ediyorum senden,
Çekinmiyorum senden:
Ben başkasını seviyorum,
Ölüyorum onun sevgisinden.

Aleko:

Sus. Usandım şarkıdan,
Yabanıl şarkıları sevmiyorum.

Zemfira:

Sevmiyorsun? Bana ne bundan!
Ben şarkımı kendim için söylüyorum.

İster kes, yak ister;
Hiçbir şey söylemem;
Yaşlı koca, hırçın koca,
Onu bilemezsin sen.

Bahardan diri o,
Yaz gününden ateşli;

Nasıl genç ve cesur!

Nasıl seviyor beni!

Onu nasıl sardım
İssızlığında gecenin!

Nasıl güldük o zaman

Ak saçlarına senin!

Aleko:

Sus, Zemfira! Usandım iyice...

Zemfira:

Öyleyse, şarkımı anladın mı?

Aleko:

Zemfira!

Zemfira:

Özgürsün kızmakta istediğince,

Sana dair söylüyorum ben şarkımı.

Uzaklaşıyor ve şarkı söylüyor: Yaşlı koca vb.

Yaşlı Adam:

Evet, anımsıyorum, anımsıyorum, bu şarkı

Yakılmıştı ta bizim çağlarımızda.
Bu dünyanın neşesinde nicedir artık
Böyle söylene gelmede insanlar arasında.
Kagul bozkırlarında göçtüğümüz sıra,
Kış gecelerinde bazen olurdu,
Kızını sallarken ateşin karşısında
Benim Mariula söylerdi bunu.
Usumda benim geçmiş yıllar
Saatten saate daha belirsizlenmede;
Ama bu şarkı işlemiş bir yarayla
Belleğimde benim en derinlere.

Her şey sessiz; gece. Ay ışığıyla süslü
Güneyin açık-mavi ufukları.
Zemfira uyandırdı ihtiyarı:
"Ah, babam! Aleko bu gece ürkütücü.
Dinle, arasında ağır uykusunun
İnleyişlerini ve hıçkırıklarını onun."

Yaşlı Adam:

Dokunma. Korumaya suskunluğunu.
Bir Rus söylencesi duymuştum:
Şimdi, bu yarı gece zamanında

Uykuda daraltırmış insanın soluğunu

Ev perileri; tan ağarmadan önce

Giderlermiş. Sen otur benim yanımda.

Zemfira:

Baba! Zemfira! diye mırıldanıyor.

Yaşlı Adam:

Gönlünde onun dünyalara değersin sen;

O, uykusunda bile seni arıyor.

Zemfira:

Geçti, soğudum sevgisinden,

Sıkıldım; yüreğim özgürlük diliyor,

Artık ben... Ama sus! Duyuyor musun sesini?

Başka bir adı ünlüyor...

Yaşlı Adam:

Kimin adını?

Zemfira:

Duyuyor musun? Kısık inleyişini

Ve diş gıcirtısını kızgın!.. Bu fena!..

Onu uyandıracağım...

Yaşlı Adam:

Boşuna,

Gece perisini kovma,

O kendisi gider...

Zemfira:

Yatakta döndü,

Doğruldu, sesleniyor bana... Uyandı,

-Ona gidiyorum, hoşçakal, uyu.

Aleko:

Neredeydin?

Zemfira:

Babamla oturdum.

Seni bir peri bunaltıyordu;

Düşünde acılar yakıyordu

Ruhunu; beni korkuttun:

Dişlerini gıcırdatıyordun uykuda

Ve beni çağırıyordun.

Aleko:

Sen, düşüme girdin,

Gördüm, aramızda bizim güya...

Ürkünç düşler gördüm!

Zemfira:

İnanma aldatıcı düş görmelere.

Aleko:

Ah, inanmıyorum gerçekliğine hiçbir şeyin:

Ne düşlere, ne tatlı ant vermelere,

Hatta inanmıyorum yüreğine senin.

Yaşlı Adam:

Niçin sen, genç divane,

Niçin ah ediyorsun her an?

Burada insanlar özgür, gökyüzü aydın,

Ve kadınlar ün salmış güzelliğiyle,

Ağlama: Keder bitirir seni.

Aleko:

Baba, o artık sevmiyor beni.

Yaşlı Adam:

Tasa etme, dostum; o daha bebek.
Değil bu kederin senin usa uygun:
Sen ıstıraplı ve çetin seviyorsun,
Kadın yüreğiyse, eğlenerek.
Bak: Uzak gök kemerinin engininde
Özgür başına dolanıyor ay;
Bütün doğaya yolu üzerinde
Eşitçe pırıltısını döküyor o.
Her bulutu gözlüyor özenle,
Her birine gür aydınlık veriyor
-İşte bak,- geçti bir diğerine;
Onu da ama az süre ziyaret ediyor.
Kim gökte aya sınır gösterebilir,
Ona diyebilir dur, orası yerin!
Taze kızın gönlüne kim söyleyebilir,
Yalnızca birini sev, başkalaşma sen?
Tasa etme.

Aleko:

Nasıl da seviyordu.
Nasıl, bana sevecen hayranlığıyla,
Kırların dingin ıssızlığında
Gece saatlerini geçiriyordu!

Çocuksu sevincine bürülü,

Candan cıvıltılı sesiyle

Ya da estiren öpüşüyle

Nasıl da benim gam yükümü

Bir anda dağıtmaya yetiyordu!..

Ve neylenir? Zemfira sevgiden döndü!

Benim Zemfiram artık soğudu!..

Yaşlı Adam:

Dinle: Yaşadığım bir olayı diyeyim,

Ben öz öykümü sana nakledeyim.

Çok, çok zaman önce, Tuna kıyısını

Tehdit etmemişken henüz tecim -

(Nasıl tazeleniyor, görüyorsun,

Aleko, yine benim eski acım.)

Bizler padişahattan korkardık o zamanlar;

Ve Bucak'ı bir paşa yönetiyordu

Yüksek kulelerden Akkerman'da.

O yıllar pek gençtim; ruhum

Coşkuyla kaynıyordu o devirde;

Ve o sıralar henüz saçlarımda

Ak yoktu bir tel bile, -

Güzel genç kızların arasında

Biri vardı... Nice zaman seyrettim,

Güneşle bakıştığımız gibi hayranlıkla,

Ve sonunda onu benim addettim...

Ah, gençliğim benim, nasıl hızla

Balkıdı bir düşlemde akan yıldızca!

Tükendiniz ama siz, aşkın çağları,

Daha da çabuk: bir yıl sevdi beni yalnızca,

Yalnızca bir yıl boyu sevdi Mariula.

Bir ara Kagul suları yöresinde

Yabancı bir obaya raslamıştık;

Çözmüşlerdi o Çingeneler çergelerini

Bir dağ eteğinde yanında bizimkilerin,

İki gece birlikte konaklamıştık.

Kalkıp gittiler bunlar üçüncü gece, -

Ve, küçücük kızını koyup geride,

Gitti, takılıp peşlerine benim Mariula.

Ben tatlı uyuyordum; tan aydınlığıyla

Uyandım, baktım kadını yok:

Ararım, seslenirim, imi bile kayıp.

Özleyip ağlıyordu Zemfira,

Ağladım ben de, o zamandan beri

Dünyanın soğumuşum bütün kızlarına;

Asla aralarında benim gözlerim

Seçmedi kendime bir yaşam yoldaşı,

Ve yalnız ve boş yıllarımı

Artık kimselerle paylaşmadım.

Aleko:

Peki, nasıl oldu sen koşmadın

İzinden hemen o uygunsuzun

Ve hem o yağmacıların, hem o soysuzun

Yüreğine hançeri saplamadın?

Yaşlı Adam:

Ne diye? Gençlik kuşlardan daha özgür;

Zaptetmek aşkı kimin elinde?

Sevinç sırasıyla herkese devrolur;

Olmuş bulunan, artık olmaz yeniden.

Aleko:

Değilim ben öyle. Hayır, savaşmadan

Bağışlamam kimseye kendi haklarımı!

Bari öcümle olsun tat alırım.

Yo, hayır! Uyurken düşman

Onu bulsam uçurumu başında denizin,

Yemin olsun, burada o iblisin

Bedenine tekmem aman tanımazdı;

Denizin dalgalarına, ürkü duymaksızın,

O savunmasız itiverirdim;

Ve ansızın uyanışının korkusunu

Öfkeli bir kahkahayla perçinlerdim,

Ve uzun süre düşüş uğultusu

Bana tat ve gülme verirdi.

Genç Çingene:

Bir daha... Bir öpüş daha...

Zemfira:

Vakittir. Kocam kıskanç ve huysuz.

Çingene:

Bir... veda için... ama doyasıya!

Zemfira:

Hoşçakal, gelmeden o henüz.

Çingene:

Söyle, ne zaman yeniden buluşacağız?

Zemfira:

Ay battığı zaman, bu gece,
Tepenin ardında, üzerinde sinliğin...

Çingene:

Atlatıyor! Gelmeyecek!

Zemfira:

İşte o! Kaç!... Geleceğim, sevgilim.

Aleko uyuyor. Bulanık

Bir görüntü usunda kıpırdıyor;

Bir çığlıkla karanlıkta uyanıp

Kıskançlıkla kolunu uzatıyor;

Ama ürperen kolu onun

Dolanıyor soğuk örtülerde,

Kadını uzaklarda Aleko'nun...

Sarsıntıyla doğruldu ve kulak veriyor...

Her şey sessiz, içini ürkü sarıyor,

Bedeninde ateşler ve buzlar koşuyor;

Kalkıyor, çergeden çıkıyor dışarı,

Korkunç o, dolaşüyor çevresini arabaların;

Her şey durgun; kırlar susuyor;

Karanlık; ay sislerin ötesine ağmış,

Belli belirsiz çıtlıyor oyuncu ışığı yıldızların,

Belli belirsiz çiyde seçilen ayak izleri

İlerdeki tepelerin ardına uzanmış:

Sabırsızlık içinde ivedi yürüyor o,

Uğursuz izin çektiği yere doğru.

Yolun sonunda, arkada,

Ağarıyor belli belirsiz önündesin...

Oraya doğru dermansızlanan ayakları

Sürünüyor, bir önseziyle bitkin,

Dizleri titriyor, titriyor dudakları,

Yürüyor.. ve birden.. düş mü bu yoksa?

Birdenbire görüyor yakında iki karaltıyı

Ve fısıltıları duyuyor tam yanibaşında,

Üzerinde kirletilen sinliğin.

1. ses:

Yeter...

2. ses:

Kal biraz...

1. Ses:

Yeter, sevgilim.

2. Ses:

Hayır, hayır, kal, sabah edelim.

1. ses:

Geç oldu.

2. ses:

Ne kadar ürkekçe seviyorsun.

Bir dakika!

1. ses:

Sen mahvedersin beni.

2. ses:

Bir dakika!

1. ses:

Ya benim yokluğumda

Uyanırsa kocam?..

Aleko:

Uyandım ben.

Nereye! Öteye adım atmayın siz ikiniz;

Siz mezarın üstünde de rahat edersiniz.

Zemfira:

Canım, sen kaç, kaç...

Aleko:

Yerinde kal!

Nereye, güzel delikanlı?

Yıkıl!

Hançeri ona saplıyor.

Zemfira:

Aleko!

Çingene:

Ölüyorum...

Zemfira:

Aleko, öldüreceksin onu!

Bak: Bütün bulandın kana!

Oy, ne yaptın sen?

Aleko:

Hiçbir şey.

Şimdi solu aşkıyla onun.

Zemfira:

Hayır, tamam, korkmuyorum senden!

Tehditlerine senin aldırmıyorum,

Öldürmene senin lanet olsun...

Aleko:

Peki, öl sen de!

Onu da hançerliyor.

Zemfira:

Ölürüm sevgisinden...

Doğu, tan kızılığıyla aydınlanmış,

Işıldıyordu. Aleko tümseğin ötesinde,

Elinde hançeriyle, kana bulanmış,

Sin taşının duruyordu üzerinde.

Önünde ölü bedenler uzanıyordu;

Katilin müthişti çehresi.

Korkmuş Çingeneler toplanıyordu

Çevresinde ürkülü kalabalığıyla.

Yanda bir mezar kazıyorlardı.

Yas dizisiyle yürüyordu kadınlar

Ve ölülerin gözlerini öpüyorlardı.

Yaşlı baba oturuyordu tek başına

Ve bakıyordu ölmüş olan kızına

Dilsiz bir kederin durgunluğuyla.

Kaldırdılar cesetleri, taşıdılar

Ve genç çifti yerin

Soğuk sinesine yatırdılar.

Aleko uzakta seyrediyordu

Her şeyi... Ve örttüğünde ölülerin

Üzerini son avuç toprak

O, suskun, usulca eğildi

Ve kayadan otlara devrildi.

O zaman yaşlı adam yaklaşıp, dedi:

"Terket bizleri sen, mağrur kişi!

Bizler ilkeliz, yok yasalarımız,

Biz insanı parçalamıyoruz, biz asmıyoruz -

Bize yok gereği kanın ve ıstırabın -

Ama bir caniyle yaşamak istemiyoruz...

Sen ilkel baht için doğmamışsın,

Sen kendine özgürlük diliyorsun yalnız;

Bize dehşet verir düşünüşün senin:

Biz korkağız ve iyi ruhumuz,

Sen kötü ve cesursun, terket bizleri,

Elveda, esenlikler seninle olsun."

Söyledi, ve gürültülü topluluğıyla

Göçebe kafilesi devindi

Konakladığı bu facia ovasından.

Ve az sonra bozkırın derinlerinde

Silindi gözden; Bir araba yalnızca,

Acıklı kilimiyle üstü örtülü

Terketmiyordu bu uğursuz düzlüğü.

Tıpkı böyle kış öncesinde bazen,

Puslu bir sabah zamanı,

Havalanır yüzeyinden kırların

Sürüsü en son turnaların,

Çıglıklarla savrulur güneye doğru,

Ve ölümcül bir kurşun yarasıyla

Biri kalır geride mahzun,

Salınıp kalır kırılmış kanadıyla.

Gece indi; gam yüklü arabada

Artık kimse ateşi kurmadı,

Artık bu gezici damda sabaha kadar

Kimse dingin uykusunu uyumadı.

Sonsöz

Büyülü gücüyle terennümün
Dumanlı belleğimde benim
Böyle canlanıyor görünümü
Bazı aydın, bazı kederli günlerin.

Cenklerin korkunç uğultusunun
Çok, çok uzun süre sönmediği,
Ve İstanbul'a Rusun
Egemen sınırlar gösterdiği,
İki başlı yaşlı kartalımızın henüz
Geçmişin şanıyla gürlediği ülkede
Bir zaman bozkırın derinlerinde
Yol boylarında kadim konakların
Rasladım ben uysal özgürlük çocukları
Çingenerin barışçıl kabilelerine.
Tembel topluluklarının peşinde
Epey zaman bozkırda dolaştım,
Basit yemeklerini paylaştım
Ve uyudum ateşlerinin başında.
Ağır ağır ilerleyişlerinde sevdim
Şarkılarının sevinçli tınlarını,
Ve uzun zaman şirin Mariula'nın
Zarif adını heceledim.

Ama sizin de mutluluk yok aranızda,

Doğanın yoksul oğulları!

Sizin de ergelerinizin altında

Azaplı uykular barınıyor,

Sizin de belalardan kurtulmadı

Göçebe gölgelikleriniz bozkır ortasında,

Her yerde uğursuz tutkular,

Ve yok bir savunma yazgı karşısında.

1824

Bakır Atlı

Petersburg Öyküsü

Önsöz

Bu öyküde anlatılan olay gerçeğe dayanıyor.

Nehir taşması felaketinin ayrıntıları o zamanın dergilerinden alındı. Meraklısı, V.N.

Berh'in hazırladığı habere bakabilir.

Giriş

Issız dalgaların vardığı kıyıda,
Bürülü yüce düşüncelere, o ayaktaydı.
Ve bakıyordu uzaklara. Önünde geniş
Akıyordu nehir. Sularda bir kayık
Mecalsiz süzülüyordu yalnız başına.
Yosunlu, balçık kıyıları boyu
Seyrek kulübeler kararıyordu,
Sefil Karelyalının sığınağı damlar;
Sisler içinde yiten güneşin tutuk
Işıklarının eremediği orman
Çepeçevre uğulduyordu.

Ve düşünüyordu o;
Buradan İsveçliyi edeceğiz tehdit,
Bir kent konuşlanacak burada
Kibirli komşunun düşmanlığına inat.
Burada yazgılamıştır açmaya bizi,
Doğa, Avrupa'ya doğru penceremizi¹
Ve sağlamca basmaya denizin eşiğine.
Buraya doğru yeni dalgaları aşacaklar
Bize konuk olacaklar bütün bayraklar,
Ve şölenler kuracağız enginler üzerinde.

Yüz yıl geçti ve genç kent,

Bezeği ve harikası yarıgece ülkelerinin,
Bataklık balçığı, orman karanlığı içinden
Gururla ve görkemle yükseldi;
Doğanın üvey oğlu Finli balıkçının
Acılar içinde bir zamanlar
Engin kıyılar boyunca yapayalnız,
Diplerin bilinmez sularına
Harap ağlarını attığı yerde şimdi
Yükseliyor sarayların ve kulelerin
Zarif kütleleri; şimdi gemiler
Dünyanın dört bir bucağından sürülerle
Zengin iskelelere doğru süzülüyor;
Granitten giysilere bürülü Neva;
Suların üzerine asıldı köprüler;
Koyu yeşil bağlarla bahçelerle
Adaları sarmalandı Neva'nın,
Ve yanında genç başkentin
Solgun kaldı yaşlı Moskova
Taştan giysileriyle bir dul gibi
Yeni çariçenin karşısında.

Seviyorum seni Petro'nun yaratısı,
Seviyorum senin ağır, ölçülü görüntünü,
Neva'nın egemen aşkını,
Kıyılarında granitlerini onun,

Parmaklıklarının dökme oyasını,
Senin düşlemlı gecelerının
Duru karanlığını, aysız ışılıtısını,
Ben odama çekilmiş, şiirlerimi
Kandilsiz yazarken ve okurken,
Ve uykulu yüceleri aydınlanırken
Boş caddelerin, dökerken ışıklarını
Amirallik dairesinin kulesi,
Ve gece salmadan karanlığını
Altın ışılıtlı gökkubbeye
Gündoğumu kovalarken gündoğumlarını
Sadece yarım saatler bırakıp geceye.²
Seviyorum senin amansız kışının
Kıpırtısız havasını ve ayazlarını,
Geniş Neva boyunca kızakların koşusunu,
Kızların gülden aydın yüzlerini,
Ve pırlıtlını ve uğultunu ve balo söyleşilerini,
Bekâr meclisi saatleri boyunca
Hışırtısını köpüklü kadehlerin
Ve mavi yanışlı alevini punçun.
Marsovo Pole eğlencelerinin
Seviyorum savaşkan canlılığını,
Yaya ordusunun ve atlıların
Göz kamaştıran birörnek alımlılığını,

Onların dalgalanan düzenli saflarında
Sancakların utkulu yalpalayışını,
Kurşun boydan boya delmiş çarpışmada
O bakır miğferlerin ışıltısını.
Seviyorum ordular başkenti,
Senin kalenin dumanını ve uğultusunu,
Yarıgecenin çariçesi
Oğul sunduğu sıra çar sarayına
Yahut düşmana karşı bir utkusunu
Kutlamaktayken yeniden Rusya,
Yahut parçalamış mavi buzunu,
Neva onu sürüklerken denizlere
Ve sevinirken baharı duyumsamayla.

Çalımın, Petroların kenti ve sarsılmadan
Rusya gibi, dur ayakta,
Seninle varsın barış tutsun
Yenilmiş olan doğa belası da;
Düşmanlığını ve kadim tutsaklığını
Finlandiya'nın dalgaları varsın unutsun
Ve bozmasın nafile hıncıyla
Petronun ebedi uykusunu!

Dehşetli bir zaman yaşandı,
Anıları o zamanın taze henüz...

Sizin için dostlarım, o günlerin

Başıyorum anlatmaya öyküsünü.

Ama hüzünlü olacak öyküm benim.

Birinci bölüm

Kederli Petrogard'ın ufkunda
Kasım soluyordu güz soğuşunu.
Düzgün setlerinin kenarlarına
Sıçrayıp uğultulu bir dalgayla,
Hasta gibi çırpınıyordu Neva
Rahatsız yatağında acılarla.
Artık geç olmuştu, hava karanlıktı;
Camda dövünüyordu yağmur kızgınlıkla,
Ve acı ıslıklarla esiyordu rüzgâr.
O sıra konukluktan henüz yeni
Dönmüştü evine genç Yevgeni...
Öykümüzde biz kahramanımızı
Bu adla çağıracağız. Tınısı hoş
Duyuluyor onun ve eski dost
Bu adla üstelik kalemim benim.
Lakabı onun bize gerekli değil,
Olabilir ki evvel zaman içinde
Kahramanımız bizim ışıldamıştır
Ve Karamzin'in kalemi ucunda
Yurtsal söylencelerle çınıldamıştır;
Ama şimdi o unutuldu çoktan
Toplumda ve dillerde. Kolomna'da
Yaşar ve bir yerlerde hizmettedir,

Soylulardan utanır ve üzülmez hiç
Artık yaşamda olmayan hısımlarına
Ve unutulmuş eski zamanlara.
Ve işte, evine dönen Yevgeni
Paltosundan sıyrıldı, soyundu yattı.
Ve epey zaman uyuyamadı
Çalkantısında türlü düşüncelerin.
Ya neler düşünmekteydi o? Neler
Düşünebilir, yoksuldu, güçlüklerle
Yaşamda nasıl sağlayabilirdi
Hem bağımsızlığını, hem onurunu,
Us ve varsıllık bağışlayabilirdi
Oysa ona Tanrı. Zira vardı
Yaşamları ağırlıksız çok daha
Nice aylak, o kadar akli kısa,
Avare nice mutluluk erbabı!
Düşünüyordu, sadece iki yıldır çalıştığını;
Ve yine düşünüyordu, yatışmadığını
Havaların bir türlü; nehrin suları
Hep daha kabarmıştı; sanmıyordu o
Neva köprüleri açılmış olsun,
Ve demek sözlüsüne ulaşamayacaktı,
İki, üç gün Paraşasından ayrı kalacaktı.
Burada iç geçirdi yürek dolusu

Ve bir ozan gibi dslere daldı:

"Evlenmek mi? Ben? Niçin olmasın?

Evlilik çetindir, kukusuz;

Ama olsun, gencim, glym,

Hazırım alımaya gece gndz;

Bir yolunu bulur önce kararım

Kendime bir dzen ılık ve sade

Ve burada Paraa'yı ho tutarım.

Belki, olur a, yıl geçer

Bir yerceğiz edinirim, Paraa'nın

Bırakırım ellerine yuvamızı

Ve yetimesini yavrularımızın...

Ve koyuluruz yaamaya, öyle mrmz

Boyunca el ele ikimiz yrrz,

Ve defnederler bizi torunlarımız..."

Kapılmıtı dslere. Ve hznlyd

O gece; bir yandan diliyordu,

N'olurdu rzgr inlemese umutsuz yle

Ve camları dvmese yağmur

Öyle fkeyle.

Uykulu gözlerini

Kapadı en sonu. Ve ite

Seyreliyor karanlığı yağışlı gecenin

Ve benzi uçmuş bir gün ağarıyor şimdi...³

Şimdi dehşetli gün!

Neva bütün gece

Atıldı denize doğru, tufana karşı,

Fırtınaların aşamadı şiddetli çılgınlığını

Ve kalmadı direnmeye gücü...

Sabahleyin nehir kıyıları boyunca

Halk yığıldı öbekler halinde,

Eğlendi serpintilerle, dalga dağlarıyla

Ve azgın suların köpükleriyle.

Ama körfezden bindiren rüzgârın baskısıyla

İtilmiş alabildiğine Neva

Geriye doğru devriliyordu köpüren gazabıyla

Ve adaları gömüyordu taşkınlar altına,

Fırtına daha da kasıp kavuruyordu,

Neva şişiniyordu ve uğulduyordu,

Bir kazandan halkalanmışça fokurduyor,

Ve ansızın, yabanıl hayvan gibi kuduruyor,

Saldırıyordu kente doğru. Taşkınlar önünde

Kaçıştı her şey, her şey çevrede

Birdenbire ıssızlandı, sular birdenbire

Yeraltının doldurdu mahzenlerini,

Kanallar döküldü kent bahçelerine,

Ve Triton gibi yüzeyletti Petropolis,

Beline kadar sulara gömülmüş.

Kuşatma! Saldırı! Gazaplı dalgalar,
Hırsız gibi pencerelerden ağmada. Sandallar

Bir koşu bindiriyor kıçtan camlara.

Pazar tezgâhları örtülü sularla,

Kulübe enkazları, kalaslar, damlar,

Stoklanmış ticaret malları,

Solgun yoksulluğun atıntıları,

Fırtınayla sökülmüş köprüler,

Sürüklenmiş sinliklerden tabutlar

Yüzüyor caddelerin üzerinde!

Halk

Görüyor tanrısal gazabı ve azabını bekliyor.

Çaresiz! Yok oluyor her şey: ekmek ve ev bark!

Nereden edinecek?

O korkulu yılda

Rahmetli çar Rusya'yı şanla

Yönetmekte henüz. Bir balkona çıkıp

Çar orada durdu kederli, bulanık,

Ve: "Tanrısal afete çarlar

Hüküm geçiremezler" dedi. Oturdu

Düşünceler içinde acılı gözlerle

Feci musibete bakıyordu.

Taşkın birikiyordu göller halinde

Ve göllere geniş nehirler halinde
Dökülüyordu caddeler. Saray
Acıklı bir ada gibi görünüyordu.
Çar konuştu - bir uçtan bir uca,
Yakın ve uzak caddeler boyu
Tehlikeli yola coşkun sular içinde
Atıldılar çarın generalleri,⁴
Boğulmak üzere bekleyen, sulara evleri,
Ve korkuyla titreşen halkı kurtarmak için.

O zamanlar, Petro Meydanı'nda
Yükselen yeni bir yapının kenarında,
Üzerinde yüksek sahanlığın
Hazır pençesiyle, sanki canlı
Bekçi durmaktaydı iki aslan,

Mermer yırtıcının üzerine binili,
Şapkasız, çaprazlamış göğsüne ellerini,
Kımiltısız oturuyordu korkunç solgun
Yevgeni. Kendisi için değil korkmuş
Yoksul. Darmadağın, hiç duymuyordu
Doymaz dalga nasıl kabarmada
Çarpa çarpa tabanlarına onun,
Yağmur yüzünü nasıl kırbaçlamada,
Ve rüzgâr zaptolunmaz ulumalarla

Başından şapkasını nasıl uçurdu.

Onun umutsuz bakışları

Hep uzakta bir kıyıya doğru

Dikilmişti kımıltısız. Dağ başları

Gibi incinmiş diplerden öfke dolu

Ayaklanıyordu orada dalgalar ve kudurmayla

Kükürüyordu orada tufan, sürükleniyordu orada

Yıkıntılar... Orada, Tanrım, Tanrım!

Ah, ne çare! Yanıbaşcağınızda dalgaların,

Orada körfezin hemen tam ağzında -

Boyasız tahta çit ve söğüt ağacı

Ve harap evceğiz; orada umudu tüm

Dul kadın ve kızı, onun Paraşası,

Onun hayalleri... Yoksa bir düş müydü

Bu gördüğü? Bir hiç miydi yoksa

Bütün hayatımız, boş bir düş gibi,

Alaya alması mı göğün yeryüzünü?

Ve Yevgeni, büyülenmiş gibi,

Sanki mermere çivilenmiş gibi,

Başaramıyor inmeyi! Çevresini kuşatmakta

Sular ve yok hiçbir şey sulardan başka!

Ve dönmüş sırtını ona,

Sarsılmayan yüksekliğinde,

Yücesinde başkaldıran Neva'nın

İleriye uzanmış eliyle duruyor

Bir put bronz atının üstünde.

İkinci bölüm

Ama sonra, doymuş yıkımlarına
Ve arsız huysuzluğundan yorgun,
Neva eğimlendi geriye doğru,
Kendi hırçınlığına olmuş hayran
Ve terkederek küçümsemeyle ortalarda
Bütün şikarını. Bir kıyacı aynı böyle,
Peşinde gözü dönmüş çetesiyle
Köyleri basar, keser, kırar,
Yıkar ve yağmalar; inleyişler, naralar,
Şiddet, sövgü, bağırış, ilenmeler!..
Ve çok oyalanmış da vurgunla,
İzlenmek korkusundan ve yorgun,
Haydutlar dönmektedir ivedi evlerine,
Ganimetlerini döke saça yol boyunca.

Sular çekildi ve köprüyolu
Açıldı ve Yevgenim benim
İvedi koşuyor, tutulmuş ruhu,
Umut, korku ve tasa içinde
Koşuyor yatışmaya duran nehre.
Ama dopdolu utku kutlamalarıyla,
Henüz kanıyordu hırçın dalgalar,
Ateş harlanıyordu altında sanki,
Üstlerini henüz köpükler kaplamakta,

Ve ağır solumaktaydı Neva

Cenk dönüşü dörtnal bir at gibi.

Yevgeni bakıyor: Görüyor bir sandal;

Koşuyor sandala, sanki yitik mal

Bulmuş, çağırıyor sandalcıyı.

Sandalcıysa kaygıların uzağında

Seve seve on kopek karşılığında

Geçiriyor onu acı dalgalardan.

Uzun zaman coşkun dalgalarla

Boğuştu güngörmüş kürekçi,

Saat boyu dalgaların safları arasında

Derinlere korkusuz yüzgeçleriyle

Yitebilirdi kayak ve sonunda

Erdi kıyıya.

Kutsuz Yevgeni

Bildik bir sokak boyunca koşuyor

Bildik yerlere doğru. Dolaşıyor,

Tanıyamıyor. Görünüm umutsuz!

Karşısında onun yığılmış her şey;

Her şeyi savurmuş, sürüklemiş sel;

Evceğizler eğrilmiş yanibaşında,

Bazısı tüm yıkılmış, bazılarınıysa

Yersizletmiş dalgalar; her yanda,

Sanılır ki bir savaş alanında
Bedenler serilmekte. Yevgeni
Yel gibi, anımsamadan hiçbir Şey,
Istıraptan bitkin dūőünceye deęin
Koşuyor henüz alınmamıő bir haberle,
Elinde mūhūrlū bir mektup gibi,
Yazgının onu beklediği yere.

Ve işte koşuyor varoő boyunca artık
Ve işte kōrfez ve çok yakın ev...
O ne?..

Durdu Yevgeni.

Geriye yūrūdü ve dōndū yine.
Bakınıyor.. yūrūyor.. bakınıyor.
İşte evlerinin bulunduğu yer;
İőte sōęūt, Őurada kapılar bulunuyordu.
Belli, gōtūrmūő sel. Ya ev nerede?
Ve kōr bir tasayla dopdolu,
Hep yūrūyor, yūrūyordu çevrede,
Us yoruyordu, sesli, kendi kendine,
Ve ansızın, alnına vurdu elini,
Bir kahkaha salıverdi.

Karanlık gece

İndi çırpınan kentin ūzerine;
Ama insanlar uzun sūre uyumadılar

Ve uzun süre aralarında yorumladılar

Biten günü.

Sabahın ışınları,

Ötesinden yorgun, solgun bulutların

Dolandı sessiz başkentin enginlerini

Ve bulamadı artık izlerini

Dünkü felaketin; erguvan rengi

Bir zar çoktan örtmüştü şerrin üzerini.

Her şey girdi alışkın düzenine.

Artık özgür caddeler boyunca

Yine o soğuk duyarsızlığıyla

Deviniyordu halk. Memur tayfası,

Terkedip gece sığınağını,

Görevine yürüyordu. Cesur madrabaz

Açıyordu umutsuzluğa bırakmadan kendini

Neva'nın yağmaladığı mahzenini,

Çıkarmak üzere fırsat bulur bulmaz

Acısını ağır zararının. Avlular boyunca

Sandallar seferler etti.

Kont Hvostov,

Göklerin o sevgili şairi başlamıştı bile

Şarkılamaya ölümsüz dizeleriyle

Şimdiden Neva kıyılarının bahtsızlığını.

Ama benim acınası, acınası Yevgenim...

Ne çare! Onun örselenen usu

Müthiş sarsıntıların karşısında

Dayanamadı. İsyankar uğultusu

Neva'nın ve rüzgârın parçalandı

Kulaklarında. Suskunca dolu

Ürkünç düşüncelerle, o yurtsuzlandı.

Bir düş derinlerini kemirmedeydi.

Haftalar geçti, aylar, Yevgeni

Evine artık hiç uğramıyordu.

Onun ıssız kalan köşesini,

Evin sahibi bekleyip süresini,

Yoksul bir şaire kiraladı.

Gelmiyordu Yevgeni varını yoğunu

Almaya. Oldu yabancı az zamanda

Bu dünyanın. Gün boyu yaya dolanıyordu.

İskelede uyuyordu: Pencereleden

Uzatılan bir lokmayla doyuyordu.

Aşınan giysileri hızla sırtında

Paralandı ve çürüdü. Taşlıyorlardı

Kötü yürekli çocuklar ardı sıra.

Çok zaman arabacıların kırbaçları

Buluyordu onu. Çünkü artık yolları

Seçemiyordu hiç; artık sanılır

Fark edemiyordu. Olmuştı sağır
Benliğinden bir tasanın uğultularıyla.
Ve böylece kutsuz çağını ardından
Sürüyordu, ne hayvan, ne insan,
Ne şu, ne bu, ne bir üyesi dünyanın,
Ne de ölü bir görüntüydü o...

Vaktin birinde uyuyordu
Neva iskelesi önünde. Artık yaz günleri
Güze dönmüştü. Soluk alıyordu
Bozuk bir rüzgâr. Somurtkan sallanıyordu
İskelede dalga, mırıltısında yakınmalarla
Ve dövüne dövüne çıplak basamaklarda,
Dilekçe takipçisi gibi bir türlü yüzüne
Bakmayan yargıçların kapıları önünde.
Uyandı, yoksul. Hava karanlıktı;
Yağmur damlamakta, rüzgâr bezgin
Uğuldamaktaydı,
Ve uzaklarda, derininde gecenin
Rüzgârla çağırışmaktaydı bir nöbetçi...
Yevgeni sıçradı; capcanlı anımsadı
Geçmiş dehşeti; hızla ayaklandı
Yerinden; yürüdü gezinmek üzere,
Ve birden durakladı, çevresinde
Usulca başladı gezdirmeye bakışlarını

Çehresinde yabanıl bir korkuyla...
Kımiltısız kendini buldu sütun taşları
Yanında bir yapının. Sahanlığında
Hazır pençesiyle, sanki canlı,
Nöbet bekliyordu aslanlar
Ve tam karşıda karaltılı yüceliğiyle
Bir duvarın çevrelediği kayadan kaidesinde
Put ileriye doğru uzanmış eliyle
Oturuyordu bronz bir atın üstünde.

Yevgeni, irkildi. Durulanıverdi
Ürkünç, derininde düşünceler. Taşkınların
Köpürdüğü, öfkeyle başkaldıran
Yırtıcı dalgaların çevresinde
Yığıldığı o yeri bir anda tanıdı,
Aslanları, o meydanı ve meydanda,
Karanlığın içinde bakırdan başıyla
Kımiltısız yükselip duranı,
Onu, işte o uğursuz iradesiyle
Denizin dibinde kent kurulanı...
Korkunç o, karanlığının alaca ağılında!
Nasıl bir düşünce toplanmış o alında!
Ne kadar gizli güç onda barınır!

Ya atın bedenindeki bu ne alaz!

Gururlu at, nereye atılıyorsun dörtnala,

Nerede indireceksin sen toynaklarını?

Ey kudretli hükümdarı alinyazısının!

Sen bir uçurumun tam üzerinde

Yücelerde demirden bir dizginle böyle

Şaha kaldırmamış mıydın Rusya'yı?⁵

Putun kaidesini çepeçevre

Dolandı sefil divane

Ve çevirdi yabancı gözlerini

Yarı dünya egemeninin çehresine.

Göğsü daraldı. Ve alnı

Soğuk parmaklığa dayandı,

Duman bürüdü bakışlarını,

Yüreğinin üstünde bir yalım koştu,

Sancıdı kanı. Yüzü buruştu

Mağrur yontunun karşısında

Ve parmaklarını sıkıp, kenetleyip dişlerini,

Sarmalanmış gibi acı bir kuvvetle,

"Ah, sen, mucizeler yapıcısı!" -

Diye fısıldadı, hınçlı titremede,

"Görürsün sen!..." Ve yel gibi birdenbire

Başladı kaçmaya. Öyle görünmüştü ki

Deliye, karanlıkta yavuz çarın yüzü

Ansızın ağır bir gazapla tutuşup

Usulca ona doğru dönmüştü sanki...

Ve deli bomboş meydan boyunca
Kaçıyor ve işitiyor ardınca,

Sanki bir kasırganın uğultusu

Ağır, çınıldayan dörtnal koşu

Üzerinde sarsılan kaldırımların.

Ve solgun ayın ışığıyla aydınlanmış,

İleriye uzanan eliyle yücelerde,

Ardından savruluyor Bakır Atlı

Çınıldayan dörtnal atının üzerinde;

Ve her nereye adımını attıysa,

Bütün bir gece boyu sefil deli,

Ardı sıra hep koşuyordu Bakır Atlı

Doludizgin, uğuldayan nal sesleriyle.

O günden sonra ne zaman

Yolu onun aynı meydana düşse

Yüzünde çizgileniyordu karmaşa

İfadesi. Yüreğinin üstüne

İvedi elini bastırıyordu,

Zaptediyor sanılır ıstırabını,

Aşınmış kasketini ezip büzüyordu,

Utangaç bakışlarını yerde sürüyordu

Ve dolanıyordu ötelere.

Ufak bir ada
Görünüyor yalı sularında. Bazen
Ağıyla yanaşır ada kıyısına
Bir balıkçı gecikmiş avda,
Ve orada pişirir yoksul yemeğini,
Ya da bir memur pazar günü
Uğrar bazen sandal gezintisiyle
İssız adaya. Büyümemişti orada
Tek sap ot. Oraya taşkınlar oynaya sürükleye
Atmıştı yıkkın kulübeyi. Üzerinde suların
Kara fundalar gibi durmuştu.
Evceğizi geçen yıl baharın
Duba üzerinde götürdüler. Boştu
Ve tüm yıkılmış. Gördüler
Eşiğine yığılmış benim divanemi.
Ve hemen burada soğuk bedenini
Tanrı rızası için toprağa verdiler.

Notlar

[←1]

Algarotti, bir yerde şöyle demişti: "Petersburg est la fenetre par laquelle la Russie regarde en Europe".

[←2]

Prenz Vyazemski'nin Kontes Z. için şiirlerine bakınız.

[←3]

Mitskeviç, en güzel şiirlerinden "Oleszkievicz"de Petersburg'daki ırmak taşkınına duyumsatan günü yetkin dizelerle yansıtmıştır. Ancak yazık ki, onun anlatımı tam doğru değildir. Kar yoktu, Neva'yı buz kaplamamıştı. Bizim betimlememiz, Polonyalı şairin parlak renklerini taşımamakla birlikte, daha doğrudur.

[←4]

Kont Miloradoviç ve Yaver General Benkendorf.

[←5]

Mitskeviç'teki anıt betimlemesine bakınız. Mitskeviç'in kendi açıklamasına göre, bu betimleme Ruban'dan aktarılmıştır.